

ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ДЛЯ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Олімпійські ігри мають давню історію. Батьківщиною олімпіад є Стародавня Греція. Біля підніжжя гори Кронос, у долині древньої річки Алфею видніють залишки стін священного олімпійського осередку. Олімпія – це тепер містечко з двотисячним населенням.

Перші Олімпійські ігри тривали один день, пізніше – п'ять. Глядачами могли бути тільки чоловіки. Жінок не допускали через їхнє безправне становище в рабовласницькому суспільстві. Крім того, чоловіки змагалися зовсім голі. Дивитись на ігри дозволялося чужинцям, іноді – навіть і рабам. Керував змаганнями оргкомітет із числа відомих громадян. Під його наглядом за 30 днів до початку Ігор проводилися тренування учасників. Комітет проводив суддівство, оголошував переможців, пильнував за виконанням правил і збереженням священного миру.

До XIV Олімпіади учасники змагалися тільки з бігу на стадію (192,27 метра). Доріжка була посипана чвертьметровим шаром піску, учасники бігли групою й босоніж. На цій Олімпіаді ввели біг на дві стадії, наступної – вже на 12. Згодом і цю дистанцію подвоїли, довівши до 4,6 км. Біг був основною дисципліною підготовки воїнів, через що і став головним на Іграх. У результатах до уваги бралася передусім швидкість. Але греки цінували і спритність, і силу м'язів рук, і вправність борця. Тому на XVIII Олімпіаді ввели «п'ятиборство» – комбіновані змагання з бігу, стрибків у довжину, метання диска, метання списа і боротьби. З розвитком олімпійського руху програма Ігор змінювалася. Так, на XXIII Олімпіаді впровадили бій навулачки, на XXV – перегони колісниць, запряжених четвіркою. Далі з'явилися «бойовий біг» зі щитом, мечем і у шоломі, ще п'ять видів змагань

для колісниць. З XXXIII Олімпіади складовою частиною програми став панкратіон – вільна боротьба, поєднана з кулачним боєм, під час якої дозволялись усі прийоми й удари, що тільки можливі в боротьбі між неозброєними в межах змагання.

Перед початком Ігор учасники складали присягу, запевняючи, що дотримуватимуть правил і змагатимуться чесно і що вони нічим не заплямували себе в житті. Останню вимогу в наш час не відновлено. Греки ж надавали їй виняткового значення. Заради Олімпіади греки відкладали війни, а в наші часи було й навпаки. Але де ж і якими були спортивні й громадські споруди стародавньої Олімпії? Колишній вигляд, розміри і пропорції окремих елементів можемо уявити лише з античних описів, з теперішніх залишків і передусім - за допомогою експонатів Олімпійського музею, де зібрано значну кількість елементів оздоби. Внаслідок розкопок відтворено план стародавньої Олімпії, відкрито фундаменти і визначено призначення її будівель. Найголовнішими і найвеличнішими будівлями священного олімпійського осередку були храми Зевса і Гери, останній - найдавніший з відомих у Греції. Йому майже 2600 років. Храм Зевса побудований в 468 - 456 рр. до н.е. В його центральній частині стояла статуя Зевса олімпійського, роботи славнозвісного Фідія – одно з семи чудес світу, єдине з них, виконане однією людиною. На кожному камені з олімпійських руїн позначалися думка й уява, міркування і відчуття її геніальних творців, що втілили грецький ідеал краси і гармонії в художні форми. Під аркою, розташованою в північно-східній частині священного осередку, виходимо за його межі. Нам відкривається зарослий травою величезний прямокутник 215x31 метр, що притулився до підніжжя Кроноса. Це славнозвісний олімпійський стадіон, який складався з однієї єдиної бігової доріжки завдовжки в стадію. З трьох боків стадіон був огорожений пологим насипом, на якому під час змагань розміщувалося близько 45 000 глядачів. Вони сиділи на траві просто неба. За вхід не платили. На південь від стадіону був іподром для кінних змагань і перегонів на колісницях. Його траса дорівнювала чотирьом стадіям. У північно-західній

частині осередку розміщувалися будівлі фізкультурного призначення – гімнасій і палестра. Перший призначався для занять гімнастичними вправами. У ньому були також банні приміщення з ванними і водопроводом. Палестра слугувала для змагань борців і для занять кулачним боєм.

Неподалік олімпійського стадіону, напроти храму Гери декілька ледь помітних у траві каменів нагадують про одне з найпочесніших місць Олімпії. Тут стояв вівтар Зевса заввишки десять метрів, призначений для принесення жертв богам. Він служив також джерелом нічного святкового освітлення. Саме на цих вапнякових брилах кожного четвертого року від пучка сонячних променів запалюють вогонь нової Олімпіади.

Рівно 118 років тому у столиці Греції Афінах (1896 р.) відбулися перші Олімпійські ігри сучасності, які по праву набули статусу сьогодні одного з важливих напрямків формування особистості XXI століття.

Неймовірний ентузіазм французького барона П'єра де Кубертена відродив стародавні змагання, які беруть свій початок ще з 776-го року до нашої ери. Нині олімпійський рух є потужним чинником розвитку сучасного спорту.

На самому початку Олімпіада ще не мала такої популярності. На першій афінській Олімпіаді виступали лише 245 спортсменів із 14 країн світу. Атлети змагалися у 9 видах спорту: греко-римській боротьбі, велосипедному спорті, гімнастиці, легкій і важкій атлетиці, плаванні, стрільбі, тенісі та фехтуванні.

Серед учасників першої олімпіади не було представників України. Кілька атлетів із Одеси намагалися потрапити на ці змагання, однак грошей у них вистачило доїхати лише до Стамбулу, тодішнього Константинополя.

Минуло 109 років: сьогодні олімпійці є гордістю нації, і спортивні держави вкладають небачені суми у розвиток олімпійського руху.

Олімпіада пройшла два етапи розвитку. Більшу частину 20 сторіччя Олімпійські ігри прогресували завдяки політизації. Лідери могутніх держав-агресорів розглядала ці змагання як стратегічний плацдарм.

Започаткувала цей етап гітлерівська Німеччина, а потім гідними послідовниками стали Сполучені Штати та Радянській Союз. І саме за радянських часів українські атлети продемонстрували найкращі результати, здивувавши увесь спортивний люд. Вітчизняний спринтер Валерій Борзов у Мюнхені 1972 р. зламав усі існуючі стереотипи, вперше в історії Олімпійських ігор здолавши темношкірих атлетів на 100-метрівці.

У Мюнхені Борзов став дворазовим олімпійським чемпіоном, здобувши перемогу і на 200-метрівці.

Україна ще мала чималі здобутки на олімпіадах у складі Радянського Союзу та і у роки незалежності, коли розпочався вже другий етап розвитку олімпійського руху – комерціалізація.

Першу золоту нагороду для незалежної держави виборола Оксана Баюл на Зимових Олімпійських іграх у Ліллекхаммері 1994 р. А вже на першій літній для самостійної України Олімпіаді в Атланті вітчизняні спортсмени здобули аж 23 медалі, 9 з яких найвищого гатунку.

Через 108 років Олімпійські ігри повернулися на історичну батьківщину - до Афін, де українці знову не пасли задніх. У нашій скарбничці опинилося знову ж таки 23 медалі, і знову 9 з них були золотими.

Валерій Гончаров, олімпійський чемпіон зі спортивної гімнастики: «Олимпиада – это вещь настолько непредсказуемая, и как показывает практика, иногда такие моменты – умопомрачительные. Бывают люди, которые железно, допустим, должны были иметь медаль – они вообще ничего не завоевывают. Исход может быть любой и конечно выигрывают медали, особенно золотой».

З кожним роком Олімпійські ігри набувають розмаху. Навіть не всі заможні країни мають змогу провести у себе цей спортивний форум через величезну кількість учасників. Та одного разу олімпійський вогонь побував в Україні, а колись, у майбутньому головні спортивні змагання планети, можливо, пройдуть і у нашій державі.

Історія олімпійського руху в Україні розпочалася у 1952 р., коли спортсмени України у складі збірної команди Радянського Союзу вперше прийняли участь в Іграх XV Олімпіади в Хельсінкі.

З 1952 – 1990 рр. олімпійський рух в Україні розвивався та зміцнював свою позицію в житті країни. Українські атлети складали щонайменше 25% кожної олімпійської команди СРСР. Під час Ігор XXII Олімпіади 1980 р. деякі матчі футбольного турніру з великим успіхом проводилися в Києві.

22 грудня 1990 р. Генеральна асамблея засновників прийняла рішення створити Національний олімпійський комітет України і ця дата є офіційною датою його створення. У вересні 1993 р. НОК України був остаточно визнаний Міжнародним олімпійським комітетом. НОК України діє у відповідності до положень Олімпійської хартії, Конституції України та чинного законодавства України і свого Статуту.

Основні завдання НОК України – організація підготовки та участі спортсменів в Олімпійських іграх, розширення міжнародного співробітництва, популяризація масового спорту і здорового образу життя, фізичне і духовне збагачення людей. З цією метою НОК України співпрацює з державними, громадськими та іншими організаціями. На засадах незалежності та доброї волі Національний олімпійський комітет України об'єднує більше 50 федерацій з видів спорту. Він також має 24 відділення у всіх областях та по одному відділенню в Автономній республіці Крим, містах Києві і Севастополі. Колективними членами НОК України є більше 80 організацій.

Першим президентом НОК України був обраний олімпійський чемпіон Валерій Пилипович Борзов (Ігри XX Олімпіади в Мюнхені, легка атлетика 100 м та 200 м). У 1994 р. В. П. Борзов був обраний членом Міжнародного олімпійського комітету в Україні та перевибраний президентом НОК у грудні цього ж року.

10 грудня 1998 р. IX Генеральна асамблея НОК України обрала президентом Івана Никифоровича Федоренка.

Вперше НОК України представляв самостійну національну команду на Іграх XVII Олімпіади у Лілехамері, де українські атлети завоювали 1 золоту і 1 бронзову медалі і посіли 13 місце в неофіційному командному заліку. На іграх XXVI Олімпіади в Атланті національна команда України завоювала 9 золотих, 2 срібні і 12 бронзових медалей, посівши 9 загальнокомандне місце. На XVIII Олімпійських зимових іграх в Нагано завойовано 1 срібну медаль.

Всього 959 атлетів України приймали участь в Олімпійських іграх. Ними завойовано 207 золотих, 134 срібних і 139 бронзових медалей.

НОК України брав участь в 4 зимових (1993–1999 рр.) та 3 літніх (1993–1997 рр.) Європейських юнацьких олімпійських днях. Учасники завоювали всього 60 медалей (зимові дні: 4 срібних та 1 бронзова медаль, літні дні: 19 золотих, 15 срібних та 21 бронзова медаль).

НОК України має угоди з відомими у світі фірмами «Adidas», «Coca-Cola», «Samsung», оператором мобільного зв'язку «УМС», українською правничою фірмою «Юріс», яка надає постійну юридичну допомогу в діяльності організації. Офіційним Інтернет-провайдером НОК є компанія «Relcom-Ukraine».

У 1995 р. НОК України почав випускати свій офіційний (квартальний) журнал, який виходить кожних три місяці, під назвою «Олімпійська арена», а з 1997 р. видає щомісячний бюлетень «Олімпійські новини від НОК України». НОК України має широкі зв'язки з НОКами сусідніх країн та олімпійськими організаціями. 16 представників НОК України є членами різних міжнародних організацій і об'єднань.

Тісні зв'язки НОК України має з українськими спортивними осередками за кордоном. Комітети друзів НОК України були створені і працюють зараз у США, Канаді, Австралії. 20 грудня 2002 р. відбулась XIV звітно-виборна Генеральна асамблея НОК Україна, яка обрала новий склад керівництва на 2002–2006 рр. Президентом НОК абсолютною більшістю голосів був обраний - Прем'єр-міністр України, Голова Організаційного Комітету по підготовці та участі спортсменів України в Олімпійських і Параолімпійських іграх,

Всесвітніх іграх глухих та Всесвітніх Універсіадах. Першим віце-президентом обрано Івана Федоренка, віце-президентами – Анатолія Писаренка та Миколу Костенка. На посаду генерального секретаря був переобраний Володимир Геращенко.

Генеральна асамблея затвердила склад членів НОК нового скликання (139 членів), обрала склад Виконавчого комітету (23 члени) та склад ревізійної комісії (3 члени). Україна брала участь у літніх Олімпійських іграх 2012 р., що проходили у Лондоні, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії з 27 липня - 12 серпня 2012 р. На цій олімпіаді 1 серпня золотою медаллю жіночої четвірки парної з академічного веслування було подолано рубіж у 30 золотих медалей і 100 загалом за весь час участі України у літніх Олімпійських іграх.

За історію незалежності українці виграли 30 золотих, 22 срібних і 50 бронзових нагород. Другу сотню медалей України двома бронзами відкрили Олена Костевич та Ольга Харлан. Варто зазначити, що для України це лише п'яті Олімпійські ігри, тоді як, наприклад, для Греції, яка випереджає нас на 8 медалей, «це 27-ма Олімпіада», – пише Ліга. net.

У списку країн, що завоювали найбільшу кількість нагород, лідирують США, у яких 2318 медалей (939-737-642). У вже неіснуючого СРСР – 1010 нагород (395-319-296), у ФРН - 851 (247-284-320).

Історія Олімпіади настільки довготривала, що навіть за кілька ігор можна назбирати чимало цікавих випадків про те, що відбувалося під час події.

Так, американець Фред Лорз не виграв золото на марафонському забігу у Сент-Луїсі 1904 р., оскільки виявилось, що біг він лише на початку і у кінці дистанції, а решту часу проїхав на попутній машині, яка підбрала його по дорозі.

Через бойкот Олімпіади-1984 зі сторони СРСР мало не збанкрутував McDonald's: згідно з акцією компанії, вона давала безплатно пляшку коли за кожну «бронзу», виграну американцями, порцію картоплі за «срібло» та бігмак за «золото».

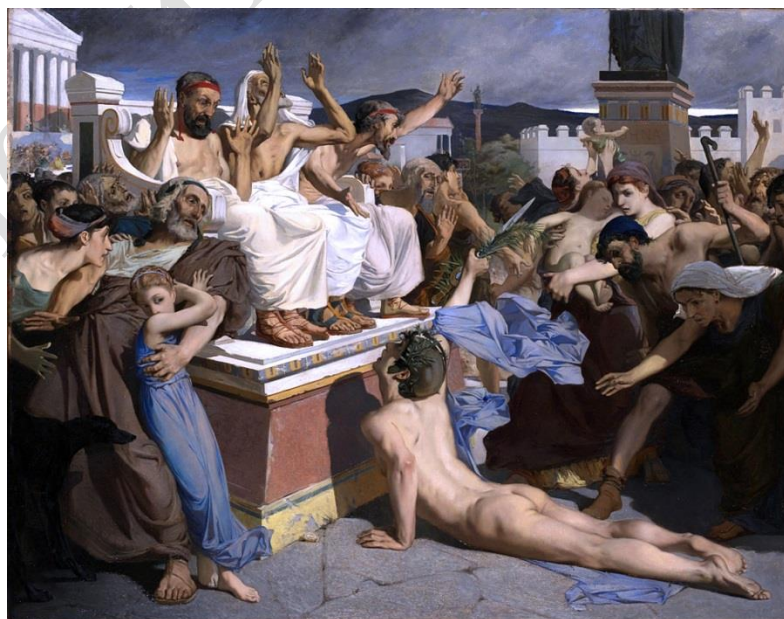
Так як радянських спортсменів не було, американці виграли вдвічі більше медалей, ніж зазвичай, що призвело до страшних збитків у мережі фаст-фудів.

Першою золотою медалісткою США стала Маргарет Еббот. У 1900 р. вона разом з матір'ю приїхала в Париж на Всесвітню виставку, де паралельно проходили олімпійські змагання. Вона виграла в одному з турнірів у гольф, і поїхала додому, не знаючи, що стала олімпійською чемпіонкою – на іграх столітньої давності було чимало любителів і вимоги до спортсменів були значно менші, ніж зараз.

На Олімпіаді 1896 р. в Афінах плавців вивозили у море, замірювали дистанцію, і потім вони мали пливати до берегу самотійно.

Призами на паризькій Олімпіаді 1900 р. були не медалі, а картини.

Марафонський забіг 1896 р. проходив по тій самій легендарній дорозі з Марафону до Афін, де, за легендою, і пробіг перший марафонець, щоб сповістити новину про перемогу. Згідно з давньогрецьким переказом, грецький скорохід на ім'я Фідіппід (за іншими джерелами — Філіппід) після завершення битви при Марафоні пробіг від Марафона до Афін, аби сповістити про перемогу греків над персами. Добігши до Афін, не зупиняючись, він встиг вигукнути: «Радійте, афіняни, ми перемогли!» – і помер.

Картина, що зображує Фідіппіда, який приносить звістку про перемогу в Марафонській битві афінянам

Ця легенда не підтверджується документальними джерелами. Згідно з Геродотом, Фідіппід був гінцем, посланим з Афін у Спарту за підкріпленням (яке вирушило, але так і не наспіло до бою), і подолав дистанцію 230 км менше ніж за два дні. Легенда про те, що він пробіг з Марафону в Афіни, була вигадана пізнішими авторами і з'явилась у Плутарха в «Етиці», датованій I ст. н.е.

Міжнародний олімпійський комітет 1896 р. оцінив фактичну довжину дистанції від поля битви при Марафоні до Афін в 34,5 км. Вперше в історії сучасного спорту змагання з марафонського бігу тим самим маршрутом від Марафону до Афін відбулись на Перших Олімпійських іграх сучасності 1896 р. в Афінах.

Першим переможцем в олімпійському марафонському забігу був грецький атлет Спіридон Луїс, який показав результат 2 години 58 хвилин 50 секунд. Дистанція Марафон — Афіни покладена в основу щорічного Афіньського класичного марафону.

Перша телетрансляція Олімпійських ігор відбулася у 1936 р. у Берліні. Гітлер відвідав лише один поєдинок футбольний матч між Німеччиною і Норвегією, де перша програла з рахунком 0:2.

Олімпійські ігри скасовувались лише тричі – у 1916 р., 1940 р. і 1944 р. – через Першу та Другу Світові війни.

Кількість учасників цьогогорічної Олімпіади у Лондоні перевищила 10 000 з 204 країн. Спортсмен з Південного Судану - країни, яка була утворена рік тому, і немає власного олімпійського комітету, виступав в якості незалежного учасника під олімпійським прапором – логотип з кілець на білому фоні.

Справжнім фурором України стали боксери, які завоювали одразу кілька медалей та вивели нас до 15-ти найсильніших команд світу.

Україна посіла в Лондоні 14-те місце за загальною кількістю золотих, срібних та бронзових медалей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волошин А. П., Ксендзенко Ф. М. У Олимпийской черты. К., 1988. 400 с.

2. Голощاپов Б. Р. Історія фізичної культури та спорту. М.: Академія, 2009.
3. Гречанюк О. О. Фізична культура Північного Причорномор'я в античний період (VI ст. до н.е. – IV ст. н.е.): авт. дис. к.ф.в. Луцьк., 2000. 16 с.
4. Гуськов С. И. Государство и спорт (о государственной политике зарубежных стран в области физического воспитания и спорта). М.: Физкультура и спорт, 1996. 176 с.
5. Деметер Г. С. Нариси з історії вітчизняної фізичної культури та олімпійського руху. М.: Радянський спорт, 2005.
6. Жданова О. М. Управління фізичною культурою: Навчальний посібник для фізкультурних вузів. Львів, 1996. 127 с.
7. Зайдовий Ю. Історико-політичні та організаційні аспекти формування і розвитку Національних олімпійських структур в Україні та країнах Європи. Львів: Українські технології, 2004. 176 с.
8. Зайдовий Ю. Особливості входження України в міжнародний олімпійський рух (на прикладі участі в іграх XXV Олімпіади 1992 року) // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: матеріали Зб.наук.праць - Харків: ХДАДМ, 2003. №15. С. 159–163.
9. Кукушкин В. В. Все о спорте. Москва, 1978, Т. 3 С. 107–113.
10. Кулик Я. Л., Костюк С. А., Петренко М. І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту в Україні. Вінниця: Логос, 1997. 133 с.
11. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: Пер.с венгерского. Москва: Радуга, 1982. 399 с.
12. Максаковский В. П. Западная Европа, Мысль, С. 138–139.
13. Малов У. Таємниці олімпійських ігор М.: Онікс, 2009.
14. Наследие греческого олимпизма: учебное пособие / В. М. Лабскир, А. И. Любиев. Харьков, 1994. 114 с.
15. Олимова В. Люди и игры: У истоков современного спорта: Перевод с чешского. Москва: Физкультура и спорт, 1985. 249 с.
16. Осадчая Ю. Напередодні Олімпійських ігор // Морський флот. 2008. №4. С. 91-91.

17. Павлов С. П. Олимпийская энциклопедия, Москва, 1980.
18. Платонов В. Н., Гуськов С. И. Олимпийский спорт: у 2-х т. Киев: Олимпийская литература, 1994. Кн. I. 496 с.; Кн. 2. 480 с.
19. Трескин А., Штейнбах У. Історія Олімпійських ігор. Медалі. Значки. Плакати. М.: АСТ, Русь-Олимп, 2008.
20. Чиглинцев Е. А. Відродження олімпійських ігор як соціально-педагогічний проект П'єра де Кубертена // Вчені записки Казанського державного університету. Серія: Гуманітарні науки. 2008. Т.150. №3. С. 256–260.

Репозитарій УДНУ